

IMPLEMENTACIJA
BONSKOG
PROCESA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mreža mladih Hrvatske

**IMPLEMENTACIJA
BONSKOG
PROCESA
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

IMPRESSUM

AUTORICE:

Josipa Tukara Komljenović
Valentina Gambiroža Staković

IZDAVAČICA:

Mreža mladih Hrvatske
Selska cesta 112c, 10000 Zagreb

DIZAJN I TISAK:

ACT Printlab d.o.o.

GODINA IZDANJA:

2022.

ISBN:

978-953-7805-39-5

Mreža mladih Hrvatske koristi organizacijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo, u razdoblju od 01.09.2022. do 30.04.2024.

Izrada ove publikacije omogućena je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva kroz Razvoju suradnju u području centara znanja. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

SADRŽAJ

1. UVODNO O EUROPSKOJ AGENDI ZA RAD S MLADIMA	4
2. BONSKI PROCES – ŠTO, KAKO I ZAŠTO?	6
2.2. Europska povelja o radu s mladima na lokalnoj razini	7
3. OSAM TEMATSKIH PODRUČJA BONSKOG PROCESA	8
1. Razvoj i širenje ponude rada s mladima	8
2. Zajednički smjer unutar zajednice prakse u području rada s mladima	9
3. Razvoj kvalitete	9
4. Prijenos vrijednosti rada s mladima izvan zajednice prakse	9
5. Prepoznavanje i priznavanje rada s mladima	10
6. Okviri politika	10
7. Inovacije i novi izazovi	11
8. Strateški okvir za razvoj rada s mladima	11
4. ANALIZA IMPLEMENTACIJE BONSKOG PROCESA U REPUBLICI HRVATSKOJ	12
4.1. Metodologija provedbe analize	13
4.2. Rezultati	14
4.2.1. Definiranje Borskog procesa i njegove važnosti	14
4.2.2. Odgovorni dionici za implementaciju Borskog procesa	15
4.2.3. (Ne)zadovoljstvo implementacijom Borskog procesa	16
4.2.4. Prijedlog idealnog sustava implementacije & praćenja Borskog procesa	17
5. ZAKLJUČAK ANALIZE IMPLEMENTACIJE BONSKOG PROCESA U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
6. LITERATURA	20
7. PRILOZI	21

UVODNO O EUROPSKOJ AGENDI ZA RAD S MLADIMA

Povijest rada s mladima¹ u Europi uvelike je diversificirana i razlikuje se od zemlje do zemlje, baš kao što se razlikuje i novija povijest rada s mladima na europskoj razini. Ono što rad s mladima karakterizira (neovisno o kontekstu ili zemlji u kojoj se provodi) su raznolikost, polemike, tenzije i razvoj. Rad s mladima vođen je na mnogo različitih načina – kroz društvene pokrete, organizacije mladih i udruge, kroz vjerske skupine, civilni sektor te nacionalne, regionalne i lokalne politike za mlade. Kao takav, obuhvaća različite skupine mladih osoba koje se često razlikuju po društvenoj klasi, vjerskim uvjerenjima, političkom opredjeljenju ili kulturnim interesima.

Od 2010. godine dogodili su se važni pomaci u praksi i politici rada s mladima. Mladi su snažno pogođeni rastućom stopom nezaposlenosti, dok su politike štednje ugrozile financiranje rada s mladima u različitim dijelovima Europe. Istodobno, kriza je stvorila poticaj i priliku za uspon alternativnih oblika rada s mladima i inovativnih pristupa sudjelovanju mladih. Kriza je zahtijevala sveobuhvatnu procjenu trenutne situacije kako bi se stvorio novi poticaj politici rada s mladima u Europi, kako bi se što jasnije definirala heterogenost pojma rada s mladima, ali i kako bi se rad s mladima što je moguće više ujednačio (barem teoretski) na europskoj razini – a kako bi se mladima osiguralo poštivanje njihovih prava u raznolikom i sve nesigurnijem europskom kontekstu. Kao pokušaj odgovora na ovu specifičnu situaciju, nastala je Europska konvencija o radu s mladima (eng. *The European Youth Work Convention*).

Prva Europska konvencija o radu s mladima održana je tijekom predsjedanja Belgije Vijećem Europske unije u srpnju 2010., a tada je, po prvi puta u povijesti, fokus stavljen isključivo na rad s mladima. Konvencija je nastojala povezati prošla, sadašnja (tadašnja) i buduća razmišljanja i praksu rada s mladima te je okupila preko 400 sudionika_ica iz 50 zemalja koji su aktivno sudjelovali u intenzivnim i snažnim debatama, radionicama i seminarima tijekom tri dana.

Jedan od ključnih rezultata Prve Europske konvencije o radu s mladima bila je [Deklaracija 1. Europske konvencije o radu s mladima](#) (tzv. *Declaration of Ghent*) upućena ministrima i ministricama nadležnim za mlade u 50 zemalja članica Europske unije i/ili Vijeća Europe, drugih europskih institucija i političkih struktura koji se bave mladima u nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj upravi, i naravno, sektoru rada s mladima te samim mladim osobama.

Druga Europska konvencija o radu s mladima održana je točno pet godina kasnije (2015., Belgija) s ciljem praćenja napretka glavnih točaka ranije spomenute Deklaracije te s ciljem naglašavanja pozitiv-

¹ Rad s mladima se odnosi na engleski pojam *youth work* koji se na ovim prostorima nekad nazivao „omladinskim radom“, stoga je u cijelom dokumentu rad s mladima istoznačan engleskom pojmu u cijelosti. Rad s mladima se smatra izazito korisnom praksom koja doprinosi osobnom i profesionalnom razvoju mlade osobe te praksom koja mladoj osobi pruža području u suočavanju s izazovima modernog društva.

ne perspektive koju rad s mladima ima diljem Europe kako bi se prenijela snažna poruka na političkoj razini o pitanju prepoznavanja i vrednovanja rada s mladima. Zajednica praktičara_ki i stručnjaka_inja tada je prepoznala potrebu za novom ravnotežom kojom bi se naglasila vrijednost rada s mladima za osobni razvoj, osnaživanje, građanstvo, sudjelovanje, socijalnu uključenost, kulturnu svijest, izražavanje, slobodno vrijeme i drugo. Zaključci Konvencije pokazali su da je nužno obnoviti strategiju rada s mladima na europskoj razini, a na temelju dotadašnje [Strategije EU za mlade do 2010-2018.](#) i [Agende 2020](#) Vijeća Europe. Kao jedan od ključnih rezultata druge Konvencije izdana je [De-klaracija 2. Europske konvencije o radu s mladima](#) koja je postavila temelje Europske agende za rad s mladima.

Iako je do tog trena već mnogo postignuto u razvoju rada s mladima, potrebe mladih diljem Europe kontinuirano se mijenjaju, kao što se stvaraju i novi izazovi u radu s mladima. Česte polemike oko termina rada s mladima, što on podrazumijeva te kako se provodi i/ili vrednuje, kao i potreba za uspostavljanjem strateškog okvira za jačanje i daljnji razvoj prakse i politika rada s mladima u Europi doveli su do stvaranja Europske agende za rad s mladima. [Europsku agendu za rad s mladima](#) (engl. European Youth Work Agenda) možemo definirati kao strateški okvir za daljnji razvoj i jačanje politika i praksi rada s mladima te oblikovanje razvoja rada s mladima diljem Europe. Nakon više godina usmjerenog razvoja rada s mladima s lokalne na regionalnu, nacionalnu i europsku razinu, Europska agenda za rad s mladima ponudila je jedinstvenu priliku Europskoj uniji i Vijeću Europe da svoju suradnju u radu s mladima podignu na sljedeću razinu.

Sama Europska agenda za rad s mladima (nadalje: Agenda) teži kvaliteti, inovacijama i priznavanju rada s mladima te poziva na stvaranje sinergije ili bliske suradnje Vijeća Europe s institucijama Europske unije te njezinim državama članicama. Bliska suradnja uključuje ne samo navedeni oblik, već i suradnju u okviru zajednice rada s mladima (engl. youth work community of practice), ali i financiranje relevantnih programa u području mladih (posebno programom Erasmus+ za mlade) čime se pružaju potpora i financijska sredstva za olakšavanje postupka provedbe Agende.

Agenda definira zajednicu prakse rada s mladima kao „profesionalnu ili neprofesionalnu skupinu osoba koje dijele iste interese za rješavanje nekog problema, poboljšanje svojih vještina i učenje iz međusobnih iskustva.“² Te osobe/dionici prepoznate su na svim razinama, od lokalne do europske razine, a one su:

- osobe koje rade s mladima i voditelji_ce mladih;
- upravitelji_ce u okviru rada s mladima;
- nositelji_ce projekata;
- akreditirane i neovisne organizacije za rad s mladima;
- voditelji_ce osposobljavanja;
- istraživači_ce;
- edukatori_ce osoba koje rade s mladima;

- lokalne zajednice i općine;
- nacionalne agencije za program Erasmus+ za mlade i Europske snage solidarnosti;
- predstavnici_ce mladih i mlade osobe;
- oblikovatelji_ce politika za mlade.

Agenda tako zaključuje da „svi akteri u okviru zajedni-
ce prakse rada s mladima, svaki u području svoje nadležnosti, imaju različita ovlaštenja, uloge i kapacitete za daljnji razvoj rada s mladima.“ Jednako tako, sve navedene osobe se potiče na uključivanje u provedbu Agende, kao i da provode Bonski proces pomoću kojeg će se zajednički ojačati područje rada s mladim.

Potrebno je istaknuti da Agenda rad s mladima definira kao širok pojam „koji obuhvaća niz različitih aktivnosti socijalne, kulturne, obrazovne, okolišne i/ili političke prirode, koje provode mladi, koje se provode s njima i za njih, u skupinama ili pojedinačno.“ Osim toga, Agenda dodaje da se rad s mladima temelji na neformalnim i informalnim procesima učenja usmjerenim na mlade i na dobrovoljnom sudjelovanju. „Rad s mladima u osnovi je socijalna praksa koja podrazumijeva rad s mladima i društvima u kojima žive, olakšavanje aktivnog sudjelovanja mladih i njihovo uključivanje u zajednice i postupke donošenja odluka.“

² „Europska agenda za rad s mladima“ (2020.)

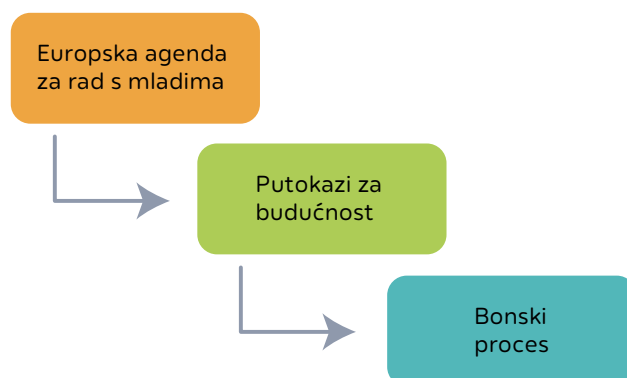
BONSKI PROCES - ŠTO, KAKO I ZAŠTO?

2.1. O Bonskom procesu

Za razumijevanje važnosti i načina provedbe Bonskog procesa i Europske agende za rad s mladima iznimno je važna posljednja, **3. Europska konvencija o radu s mladima**, koja je uslijed pandemije održana virtualno krajem 2020. godine s otprilike 1000 sudionika_ca.

U 3. Europskoj konvenciji o radu s mladima sudjelovali su i predstavnici_ce hrvatske nacionalne delegacije sastavljene od relevantnih aktera za rad s mladima u Republici Hrvatskoj. Delegaciju su tako, osim Mreže mladih Hrvatske kao nacionalnog vijeća mladih, činili i predstavnici_ce Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade kao donositelji odluka, Agencije za mobilnost i programe EU, predstavnici_ce akademskog i istraživačkog svijeta, treneri_ce u radu s mladima, predstavnici_ce organizacija civilnog društva koje su usmjerene na rad s mladima i mladi delegat i delgatkinja pri Ujedinjenim narodima. Poput prethodnih i ova se Konvencija temeljila na raspravama, izlaganjima, radionicama, preispitivanjima, a sve s ciljem donošenja konkretnih koraka za provedbu Europske agende rada s mladima.

Kao rezultat suradnje zajednice praktičara_ki, istraživača_ica i stručnjacima_kinja, objavljena je **3. Deklaracija o radu s mladima** simboličkog naziva [“Putokazi za budućnost”](#) (eng. Signposts for future). 3. Europska konvencija o radu s mladima bila je ključni trenutak za zajednicu prakse rada s mladima jer je politička volja prenesena u praksu. Stoga se sveukupno događanje u Bonnu smatra početkom provedbe Agende. “Putokazi za budućnost” služe kao smjernice i prijedlozi za provedbu Europske agende za rad s mladima, a izričito nastoje upotpuniti Agendu poštujući pritom njezin politički okvir te opisujući buduće korake i radnje koje treba poduzeti za implementaciju Agende na svim razinama. Proces implementacije tih smjernica i implementacije Agende naziva se **Bonskim procesom**.

Bonski proces stoga pruža osnovu za jačanje rada s mladima kao posebnog područja politike i prakse u Europi te poziva na koordinirani pristup cjelokupne zajednice u razvoju rada s mladima. Planira se ugraditi u postojeće prakse i instrumente, posebice kao dio [EU Strategije za mlade 2019.-2027.](#) i [Strategije sektora mladih Vijeća Europe 2030.](#)

Bonski proces stavlja Agendu u pogon razvojem strategija, postavljanjem prioriteta i planiranjem djelovanja za implementaciju u različitim kontekstima. Nastoji se odvijati na svim razinama od lokalne, regionalne i nacionalne do europske razine i ukalupiti se u sve različite oblike rada s mladima u Europi.

Kako bi Agenda postigla ambiciju usmjerenu na budućí razvoj i jačanje politika i praksi rada s mladima, ali i oblikovanja rada s mladima diljem Europe, adresirano je osam specifičnih ciljeva: jedan opći cilj Agende te sedam specifičnih ciljeva.

Opći cilj Europske agende za rad s mladima:

1. Provedba Agende u okviru Bonskog procesa kao strateškog okvira za razvoj rada s mladima u Europi

Specifični ciljevi:

2. Uspostavljanje rada s mladima kao bitnog dijela politika za mlade
3. Osiguravanje i širenje ponude rada s mladima
4. Jačanje zajedničkog temelja rada s mladima kroz unutarnju suradnju i izvan zajednice prakse
5. Potpora daljnjem razvoju kvalitetnog rada s mladima
6. Podržavanje sposobnosti rada s mladima da se uhvati u koštac s novim izazovima i uvede inovacije svoje prakse
7. Jačanje promocije i priznavanja rada s mladima
8. Osiguravanje snažne uloge za rad s mladima u „novoj normali“

Upravo je Bonski proces „akcijski plan“ za provedbu Agende kroz svojih osam prioriteta, odnosno prioritetnih područja na čiju provedbu poziva sve aktivne u radu s mladima da bi sudjelovali u njegovom ostvarenju.

2.2. Europska povelja o radu s mladima na lokalnoj razini

Početna ideja o kreiranju Europske povelje o radu s mladima na lokalnoj razini (nadalje: Povelja) spomenuta je na Drugoj Konvenciji o radu s mladima 2015. godine. Na Konvenciji se zaključilo da je potrebna, a paralelno je upućen zahtjev za veću svijest o odgovornosti oko Povelje na lokalnoj razini te dogovor s lokalnim i regionalnim vlastima. Namjera je bila uspostavljanje zajedničkog temelja rada s mladima.

Iako Povelja nije politički dokument, ona oblikuje jasne smjernice za uspostavu i održavanje kvaliteta u radu s mladima specifično na lokalnoj razini. Sam cilj Povelje je pridonijeti daljnjem razvoju rada s mladima na lokalnoj razini.

Povelja je tako izravan rezultat Erasmus+ projekta strateške suradnje pod nazivom „Europe Goes Local“. Za njezin nastanak zaslužni su različiti uključeni dionici na svim razinama – vlade, nacionalne agencije za EU programe, općine, udruge, organizacije i vijeća mladih, krovne organizacije mladih te još mnoge druge. Vlasnici ce Povelje, koji su je i izradili, europska su zajednica

osoba koje rade s mladima te se tako ona tiče svih koji su uključeni u rad s mladima i žele ga unaprijediti.

Povezanost Povelje s Europskom agendom za rad s mladima i provedbom Bonskog procesa leži u njihovoj sinergiji. Povelja upotpunjuje rad s mladima dajući vrlo jasne smjernice kako bi se trebao provoditi i na čemu se temelji rad s mladima na lokalnoj razini.

Njezina važnost leži u isticanju nužnosti izravnog i lokalnog rada s mladima, navođenju standarda kvalitete rada s mladima te napatka kreatorima politika usmjerenih na i za rada s mladima. Bez obzira što velika većina rada s mladima počinje i odvija se na lokalnoj razini, Povelja jasno naglašava da su razni dionici na različitim razinama odgovorni za mnoga pitanja vezana uz lokalni rad s mladima - nitko se ne može izuzeti od odgovornosti. Upravo zato su kroz pet dijelova Povelje obuhvaćene sve relevantne razine lokalnog rada s mladima.

Pet područja Povelje navode sljedeće:

1. Povelja određuje temeljne vrijednosti zadanih načela na kojima počiva rad s mladima;
2. Povelja definira standard kvalitetne politike za rada s mladima kojima prakse rada s mladima trebaju biti vođene;
3. Povelja definira napatke za organizacije/prakse rada s mladima kako bi trebale organizirati i voditi svoj rad;
4. Povelja određuje standarde kvalitete radnika ce s mladima koje isti trebaju ispunjavati i ostvarivati;
5. Povelja definira nužne elemente koje razvoj kvalitete rada s mladima na lokalnoj razini treba ostvarivati.

Europska agenda za rad s mladima upotpunjena Bonskim procesom i Poveljom o radu s mladima na lokalnoj razini, daje kvalitetan i jasan okvir za unapređenje i provedbu rada s mladima diljem Europe.

OSAM TEMATSKIH PODRUČJA BONSKOG PROCESA

Dokument „Putokazi za budućnost“ predlaže osam prioriternih područja za Bonski proces i pozivaju sve aktivne u radu s mladima diljem Europe da se na iste oslone. Osam prioriternih područja Borskog procesa sastoje se od razvoja i predlaganja strategija za provedbu, ali i mjera i prioriteta za sve razine, od lokalne do europske, na kojima se trebaju provesti kroz različite aktivnosti. Područja provedbe Borskog procesa³ opisana su upravo na osnovu „Putokaza za budućnost“.

1. Razvoj i širenje ponude rada s mladima
2. Zajednički smjer unutar zajednice prakse u području rada s mladima
3. Razvoj kvalitete
4. Prijenos vrijednosti rada s mladima izvan zajednice prakse
5. Prepoznavanje i priznavanje rada s mladima
6. Okviri politika
7. Inovacije i novi izazovi
8. Strateški okvir za razvoj rada s mladima

Niže u tekstu prikazale smo detaljnije što svako od osam područja implementacije Borskog procesa obuhvaća, definira i predlaže, kako bi se isti što kvalitetnije i ažurnije provodio i u Hrvatskoj.

1. Razvoj i širenje ponude rada s mladima

“Stvorite prostore kako biste čuli mišljenja mladih, nemojte samo ponuditi prostore i program.”

Kako bi se postigao razvoj i proširila ponuda rada s mladima ključno je osnažiti rad s mladima u Europi. Stoga je zadaća zajednice prakse u radu s mladima upravo razvijanje i proširivanje ponude rada s mladima kako bi se moglo doprijeti do što više mladih. Zadaća zajednice prakse je i uključiti što više mladih u rad s mladima, posebice mladih iz različitih društvenih sredina, uključujući i one koji imaju manje mogućnosti. Neke od preporuka za ostvarenje ovog prioriternog područja su:

- omogućiti lokalne ponude rada s mladima,
- ojačati lokalnu zajednicu prakse u rad s mladima,
- koristiti standarde kvalitete,
- izraditi europsku povelju za upravljanje,
- uložiti u dostupno i održivo financiranje,
- mobilizirati europske programe financiranja.

Točna je činjenica da prekogranična mobilnost i rad s mladima na europskoj razini uvelike pridonose pružanju mogućnosti mladima, no značajno je provoditi rad s mladima i mobilnost na lokalnoj i nacionalnoj razini te uspostaviti kvalitete u okviru ovih dviju praksi. Nužno je težiti inovacijama i napredovati dalje od već poznatih putova.

³ Završna deklaracija Treće Europske konvencije o radu s mladima „Putokazi za budućnost”

Lokalna ponuda rada s mladima trebala bi osigurati održivost rada s mladima kroz uspostavu *okvira za određivanje standarda*, ali i kroz osiguravanje ponude koja ne mora svugdje biti jednaka. Održivo financiranje, jačanje kapaciteta svih dionika, *stvaranje prostora* kako bi se čulo mišljenje mladih te kako bi se osigurao odgovor na njihove potrebe samo su neki od koraka koje je potrebno poduzeti.

Jednako tako neizostavno je i *zajedničko upravljanje* koje uključuje organizacije za mlade, radnike_ce s mladima i relevantna tijela, ali i *stvaranje veza* s drugim područjima u javnom i privatnom okruženju (od formalnog obrazovanja, preko zapošljavanja, zdravlja, stanovanja, kulture, do sporta i medija) kako bi se osigurala kvalitetna lokalna ponuda rada s mladima. Lokalni rad s mladima treba biti obojan visokom razinom pristupačnosti mladima iz različitih sredina i različitih profila (*jasna strategija za unaprjeđenje socijalne uključenosti i raznolikosti*). Uzimajući u obzir činjenicu da se mladi okupljaju u različite inicijative oko različitih interesa, lokalna ponuda rada s mladima treba u osnovnu ponudu rada s mladima uključivati i nove inicijative mladih kao dobre primjere. Zaključno i neizostavno za razvoj i širenje ponude rada s mladima jest konstantno promišljanje postojećih struktura koje bi postigle učinkovitije *informiranje*, kako bi se više mladih uključilo u rad s mladima.

2. Zajednički smjer unutar zajednice prakse u području rada s mladima

Pružanje prostora za istraživanje, razmjenu i oslonac u primjerima dobre prakse u različitim oblicima prakse samo su neki od zahtjeva za zajedničko stvaranje i uključivanje svih kvaliteta zajednice prakse u području rada s mladima. Zajednički smjer potrebno je postići kroz horizontalan protok komunikacije i dogovorene suradnje, ali i vertikalni protok (između europske, nacionalne, regionalne i lokalne razine). Stoga je neizmjerljivo važno da lokalne organizacije za mlade i rad s mladima budu upoznate sa svim mogućnostima na svim drugim razinama, ali i da sudjeluju u europskom radu s mladima i europskim programima za mlade. Jer u konačnici, da bi rad s mladima u Europi napredovao, potreban je koordinirani pristup učenju, dijeljenju, podupiranju i oslanjanju na razvoj rada s mladima i dobre prakse na lokalnoj razini, prema regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini te obrnuto.

Koordinirano jačanje kapaciteta, interakcija, učenje, nadahnuće i potpora, razmjena i primanje ažuriranih informacija, upoznavanje s relevantnim okvirima politika i zakonodavstva potreban su smjer unutar zajednice prakse kojom bi ista trebala ići.

Neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su:

- mapirati zajednicu prakse i uspostaviti radne odnose,
- osiguravati strukturno financiranje za suradnju i umrežavanje,
- osigurati informacije i izgradnju kapaciteta na

europskoj dimenziji,

- razviti i promovirati europsku digitalnu platformu o radu s mladima,
- uspostaviti odbor za praćenje, evaluaciju i učenje koji će pratiti napredak,
- implementirati Europsku konvenciju o radu s mladima svakih pet godina.

3. Razvoj kvalitete

Kvaliteta programa rada s mladima, ali i sam rad s mladima, bitni su za mlade i kako ih oni doživljavaju, jer želimo da mladi sudjeluju, uključe se i iskoriste mogućnosti učenja koje nudi rad s mladima. Prvi dojmovi koje mladi stječu o radu s mladima događaju se na lokalnoj razini i upravo su oni presudni za daljnji stav o radu s mladima. Stoga je otvoreno pitanje kako poduprijeti daljnji razvoj kvalitete rada s mladima?

„Razvoj kvalitete u radu s mladima zahtijeva bolji doseg i informacije o postojećim strukturama i mehanizmima podrške. Potrebne su jasnije strukture za suradnju i zajedničko stvaranje unutar i između svih razina, kao i jačanje i povezivanje postojećih mreža na svim razinama.“⁴ Neizostavno je i osiguravanje dugoročnog održivog financiranja te razvoja politika i praksi utemeljenih na dokazima kako bi se uspostavio standard zanimanja radnika_ca s mladima.

Dodatno otvoreno pitanje je kako postići sve navedeno u cilju razvoja kvalitete? Odgovor leži u osnivanju **nacionalne radne skupine** koju bi činili predstavnici_ce zajednice prakse u području rada s mladima, a koji bi mogli funkcionirati kao poveznica, središte znanja i koordinatori svih razina mjera potrebnih za razvoj kvalitete.

Uz nacionalnu radnu skupinu, neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su još:

- širiti implementaciju postojećih okvira kvalitete, sustava i struktura podrške,
- uspostaviti standarde zanimanja za obrazovanje i osposobljavanje radnika_ca s mladima,
- uspostaviti program istraživanja rada s mladima,
- ojačati i uspostaviti mreže i strukture za suradnju i zajedničko stvaranje,
- uspostaviti informacije i procese za dijalog.

4. Prijenos vrijednosti rada s mladima izvan zajednice prakse

„Mladi nisu ograničeni samo na jedno područje i njihov se glas treba svuda čuti!“

Rad s mladima obogaćen je širokim spektrom pozitivnih i korisnih vrijednosti za mlade, ali je i sam vrlo vrijedan pa je upravo stoga važno komunicirati njegovu vrijednost i izvan zajednice prakse.

⁴ Završna deklaracija Treće Europske konvencije o radu s mladima “Putokazi za budućnost”

Vrijednost rada s mladima treba učinkovito uključiti u različite sektore kroz strateške i operativne pristupe na međusektorskoj razini i kroz horizontalnu suradnju o mladima i o radu s mladima na svim razinama te za sva područja koja su važna mladima. Ukratko, zajednica prakse trebala bi prenositi vrijednosti i na lokalnu razinu. Zajednica prakse u području rada s mladima trebala bi se temeljiti na suradnji između lokalnih vlastiti i lokalnih organizacija za rad s mladima kao i s radnicima_cama s mladima kojima je to plaćen posao kao i onima koji to rade volonterski.

Neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su:

- komunicirati vrijednost rada s mladima,
- strateški se uključiti u druge sektore,
- definirati specifične druge sektore na temelju zajedničkih ciljeva i na osnovu toga izgraditi suradnju,
- stvarati i održavati multidisciplinarnu strukturu, mreže i odbore za mlade.

5. Prepoznavanje i priznavanje rada s mladima

Bonski proces može i treba biti prostor za stvaranje zajedničkog diskursa za:

- a) priznavanje i validaciju učenja u radu s mladima,
- b) priznavanje i validaciju rada s mladima.

Na rad s mladima treba gledati kao na samostalno područje rada, koje mora biti vidljivo i vjerodostojno, ali je paralelno potrebno jačati pristupe i mehanizme temeljene na dokazima kako bi se bolje pokazao učinka rada s mladima ne samo na pojedince_ke nego i na zajednicu i društvo u cijelosti. Pri tome je potrebno posebnu pozornost posvetiti volonterskim praksama rada s mladima kako bi se bolje razumio volonterski doprinos ovom području. Istraživanja rada s mladima također zahtijevaju posebnu pozornost, jednako kao i nadilaženju ideje o integriranju neformalnog obrazovanja i učenja u formalne obrazovne sredine.

Da bi se predloženo postiglo, potrebno je više strateških i koordiniranih napora kako bi rad s mladima bio bolje shvaćen, vidljiv i vjerodostojan kao zasebno radno zanimanje. Elementi koji će pomoći u stvaranju zajedničkog narativa su jednako vrijedni zajednički jezik koji obuhvaća skup pojmova koji podupiru širu zajedničku opću definiciju rada s mladima, pri tome ostavljajući dovoljno prostora za prilagodbu i povezivanje s lokalnim kontekstima i postojećim stanjem.

Neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su:

- organizirati događaje, poput kampanja ili godišnjih tematskih dana,
- razviti komunikacijski plan koji povezuje sve razine,
- organizirati aktivnosti vršnjačkog učenja (peer to peer) na svim razinama,
- razviti mjere za vrednovanje učenja o radu s

- mladima u formalnom obrazovanju,
- razviti zajedničku viziju kvalifikacije za radnike_ce s mladima (certificiranje u neformalnom obrazovanju i učenju te formalnom obrazovanju),
- istražiti postojeće zajedničke dogovorene profesionalne standarde za obrazovanje i osposobljavanje radnika_ca s mladima,
- uspostaviti savjetodavnu skupinu za obrazovanje i osposobljavanje radnika_ca s mladima,
- uspostaviti europsku mrežu udruga radnika_ca s mladima,
- graditi na europskim inicijativama, uključujući strateške projekte suradnje nacionalnih agencija.

Ukratko, rad s mladima zahtijeva validaciju, certificiranje i akreditaciju jer priznato zanimanje treba imati obrazovni put.

6. Okviri politika

Dokument „Putokazi za budućnost“ ističe da „sektor za mlade već dugo poziva na primjenu horizontalnog pristupa politikama za mlade, a isto bi trebalo primijeniti i kada je riječ o sastavnicama rada s mladima u tim politikama.“ Rad s mladima bi neizostavno trebao biti dio politika za mlade, kako vertikalno tako i horizontalno ondje gdje je to primjenjivo. Politike za mlade trebaju se provoditi na svim razinama i temeljiti se na zajedničkoj izradi i sudjelovanju mladih i zajednice prakse u području rada s mladima. One jednostavno trebaju nastajati u sinergiji prepoznavanja mladih kao glavnih dionika, praktičara, tvoraca politika i stvarnih potreba mladih. Istraživanja o mladima tu uvelike mogu pridonijeti jer politike za mlade donesene na utemeljenim dokazima najbolje odgovaraju realnim potrebama mladih.

Da bi se predloženo postiglo, neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su:

- uključiti rad s mladima kao sastavni dio politika za mlade na svim razinama,
- uspostaviti, očuvati i dalje razvijati radne metode koje uključuju mlade kao jednake tvorce politika koje na njih utječu te uključiti mlade u različita područja politika,
- ojačati suradnju između Europske komisije i Vijeća Europe u radu s mladima,
- podržati uključivanje mladih i radnika_ca s mladima u kreiranje, provedbu i reviziju politika,
- primijeniti pristupe temeljene na istraživanju i pravima u kreiranju i provedbi politike,
- promicati zakone o mladima, zakone o radu s mladima i strategije za rad s mladima,
- uspostaviti sustavne provjere politika rada s mladima postavljanjem zajedničkog europskog standarda kvalitete.

7. Inovacije i novi izazovi

„Tijekom mnogo godina, problemi i izazovi u sektoru rada s mladima rješavali su se brzo, ali tijekom krize postalo je jasno kako ta rješenja ne funkcioniraju i nisu dovoljna.

Pandemija, ali i druge krize u posljednjih nekoliko godina su doveli do prekida mnogi projekata usmjerenih na mlade, mobilnosti mladih te smanjenja izravnog rada s mladima. Rad s mladima bi se trebao moći razviti do stadija u kojem može postati sigurna mreža za sve mlade i u različita vremena nesigurnosti. Upravo se promicanje mentalnog zdravlja smatra jednim od ključnih pitanja u radu s mladima te bi stoga radnici_cice s mladima trebali biti osposobljeni kako bi nastavili programe i projekte promicanja i očuvanja mentalnog zdravlja mladih. „Tvorci politika za mlade trebali bi sudjelovati u konstruktivnom dijalogu s mladima o radnicima_cama s mladima kako bi stvorili *otpornije strukture rada s mladima* utemeljene na načelima inovacija koje se temelje na dokazima, obuhvaćajući dugoročno razmišljanje, refleksivnost i rad s mladima utemeljen na strategiji.“⁵ Iz navedenog razloga treba poticati upravo **kulturu inovacija** u praksi rada s mladima, kao i **spособnost** rada s mladima da upravlja europskim i svjetskim promjenama.

Neke od preporuka za ostvarenje ovog prioritetnog područja su:

- stvoriti otporne strukture rada s mladima,
- podržavati akcije koje omogućavaju sigurnost i mentalno zdravlje mladih,
- poboljšati pametan rad mladih ulaganjem u infrastrukturu i razvoj kompetencija,
- učiniti rad mladih ekološki održivijim (zelenijim),
- zagovarati rad s mladima kao jednu od primarnih strategija razvoja civilnoga društva,
- podržavati participaciju mladih u demokratskom društvu,
- ulagati u tehnološku infrastrukturu i inovacije što će prevladati digitalni jaz i osigurati pristup radu s mladima za sve mlade;
- stvarati središta inovacija za progresivan i pionirski rad s mladima.

8. Strateški okvir za razvoj rada s mladima

Zadnje, ali ne manje važno prioritetno područje Borskog procesa se temelji upravo na općem cilju Europske agende za rad s mladima. Sam Borski proces nudi okvir zajednici prakse rada s mladima kako bi razmotrila što bi mogla učiniti za sam rad s mladima.

Međutim, rast rada s mladima diljem Europe bi bio još bolji kada bi europske institucije dodatno uskladile svoje vizije rada s mladima unutar odgovarajućih strategija za mlade.⁶

Borski proces potrebno je povezati sa širim paneuropskim inicijativama za obrazovanje i učenje (kao što je Bolonjski proces za visoko obrazovanje), ali i s drugim strateškim socijalnim i obrazovnim inicijativama unutar europskih institucija.

U konačnici, dvije europske institucije koje predstavljaju „Youth partnership“ (hrv. Partnerstvo za mlade), Europska komisija i Vijeće Europe postavile su institucionalan okvir, kao dio strateške misije Europske agende za rad s mladima, no da sve predložene mjere ne bi ostale *prazno slovo na papiru*, Borski proces predlaže preporuke za ostvarivanje sljedećih koraka:

- javnom izjavom uskladiti predanost europskih institucija,
- uspostaviti radnu skupinu za zajedničko djelovanje na europskoj razini,
- osnovati Nacionalne radne skupine koje zajedno s cijelom zajednicom prakse stvaraju i upravljaju,
- osigurati okvirne uvjete za pružanje potpore lokalnom radu s mladima,
- uspostavite snažnu strategiju komunikacije i umrežavanja,
- učvrstiti vlasništvo nad Borskim procesom kroz cijelu zajednicu prakse rada s mladima.

⁵ Završna deklaracija Treće Europske konvencije o radu s mladima „Putokazi za budućnost“

⁶ Iscrpnije o navedenom moguće je pronaći u publikaciji „European youth work policy goals analysed: The role of the EU-CoE youth partnership in the interplay between the European Union and the Council of Europe“

ANALIZA IMPLEMEN- TACIJE BONSKOG PROCESA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pruživši pregled u ključne dokumente za Bonski proces i u svrhu definiranja polazišnog istraživačkog pitanja, kao i ciljeva te svrhe istraživanja, sljedeće pitanje koje se nameće je:

Gdje je Republika Hrvatska u procesu implementacije Bonskog procesa?

Sve tri Europske konvencije o radu s mladima daju vrlo jasne smjernice, pri čemu Bonski proces kao implementacijski okvir pruža konkretne mjere i upute za mlade, zajednicu prakse u području rada s mladima te donositelje odluka i tvorce politika. „Putokazi za budućnost“ ističu kako rad s mladima u Europi zahtijeva veća ulaganja u financiranje kako bi se zadovoljila sve veća potražnja i očekivanja, odnosno kako rad s mladima ne bi bio opterećen manjkom ulaganja u isti. Ovo zahtijeva određene zakonske odredbe kojima bi se osiguravali mehanizmi financiranja rada s mladima na svima razinama, od lokalne do Europske.

Treća Deklaracija o radu s mladima ističe da bi financiranje treba uključivati: jasne procese pristupa izvorima financiranja; transparentnost, koordiniranost, izbjegavanje preklapanja financiranja, jaču financijsku održivost organizacija za mlade kako bi stvorile složenije i dugoročnije strategije (institucionalna financijska održivost), osiguravanje osnovnih uvjeta i zaštite za volontere i radnike s mladima (minimalne plaće, sigurnosne mjere u slučaju preopterećenosti), neopterećenost pravilima pri čemu se ne zanemaruje važnost upravljanja, odgovornosti i kvalitete.

No iz kojeg su razloga preporuke vezane uz financijsku održivost i implementaciju važne za odgovor na pitanje gdje se nalazi Hrvatska u procesu implementacije Bonskog procesa? Odgovor je vrlo jasan jer pregledom planiranih financijskih sredstava stječe se dojam da krovno tijelo u Hrvatskoj, jednako kao i druge strukture koje djelomično financiraju programe rada s mladima (primjerice Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo kulture i medija), nemaju pretjeranog osjećaja za potrebe i interese mladih, a još manje za potrebe zajednice prakse u području rada s mladima. Naime, jednostavnim internetskim pretraživanjem (rujan, 2022.) za zadane pojmove (isključivo na hrvatskom jeziku) „Bonski proces“ i „Europska agenda za rad s mladima“ dolazi se do rezultata oko 10-ak spominjanja ovih dvaju rezultata. Shvaćamo ograničenje ovakvog načina istraživanja, no ono jednako tako ilustrativno prikazuje kako su u Hrvatskoj Europska agenda za rad s mladima i Bonski proces u svojim infantilnim povojima.

Mreža mladih Hrvatske odlučila se na provedbu analize implementacije Bonskog procesa u Hrvatskoj na osnovu zadanih ciljeva prema [Strateškom planu 2022.-2024.](#) informacijama prikupljenim od strane zajednice prakse u području rada s mladima, ali i vlastite odgovornosti prema potrebi zagovaranja za provedbu Bonskog procesa i praćenja njegove implementacije. Kako bi se odgovorilo na početno istraživačko pitanje „Gdje je Republika Hrvatska u procesu implementacije Bonskog procesa?“ postavljeni su ciljevi i svrha ove analize.

4.1. Metodologija provedbe analize

Cilj i svrha provedbe analize

Dva su cilja proizašla iz namjere provedbe analize implementacije Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj. Prvi cilj odnosi se na utvrđivanje razine upoznatosti relevantnih dionika s važnosti i nužnosti provedbe Bonskog procesa, dok je drugi cilj usmjeren na dobivanje saznanja o tome u kojoj se fazi nalazi implementacija Bonskog procesa, a na osnovu osam tematskih područja. Odnosno, drugi cilj teži dobiti informacije ispitanika_ca o procjeni implementacije Bonskog procesa u Hrvatskoj.

Stoga, svrha ovog istraživanja proizlazi iz toga što se po prvi puta u ovom trenutku (2022.) provodi analiza implementacije Bonskog procesa u Hrvatskoj, s obzirom da je isti donesen 2020. godine. Početne informacije ne ulijevaju pretjeranu nadu te je vrijednost ovog istraživanja što će za početni korak praćenja Bonskog procesa pružiti uvid u trenutno stanje istoga u okvirima Republike Hrvatske. Na osnovu načelne pretpostavke može se očekivati kako će se putem provedbe dubinskih intervjuova moći prikupiti i smjernice za implementaciju Bonskog procesa, ali i za daljnju provedbu budućih istraživanja koji će ciljano biti usmjereni na ostale dionike odgovorne za provedbu Bonskog procesa.

Uzorak

Uzorak je kreiran na osnovu identificiranih ključnih struktura (osoba) za provedbu Bonskog procesa u Hrvatskoj te predstavlja namjerni prigodni uzorak. Identificirane strukture su: odgovorno tijelo za provedbu politika i programa za mlade u zemlji, pa tako i Europske agende za rad s mladima i pripadajućeg Bonskog procesa – točnije Središnji državni ured za demografiju i mlade, nacionalno tijelo/institucija važna za promociju Bonskog procesa, istraživački instituti usmjereni na provedbu istraživanja o mladima i radnici_ce s mladima koji su usko vezani za Bonski proces. Sve četiri razine definirane su kao početne fokalne točke s kojima se kroz dubinske intervjuove mogu ostvariti zadani ciljevi analize. Za kreiranje popisa osoba za pozivanje za sudjelovanje u analizi poslužio je popis osoba koje su bile govornici_ce na [online konferenciji](#) „Bonski proces – implementacija Europske Agende za rad s mladima“ koja je održana 11.02.2021. u organizaciji Agencije za mobilnost i programe Europske unije.

Neizostavno je za istaknuti kako je **Središnji državni ured za demografiju i mlade** (nadalje: SDUDM) odbio sudjelovanje u provedbi analize Bonskog procesa u Hrvatskoj s objašnjenjem da iako su svjesni značaja implementacije Europske agende za rad s mladima „ustaljena praksa Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade jest izuzeti se iz istraživanja u ulozi ispitanika, kako bi osigurali neovisnost istraživačkog procesa i u fokusu zadržali mišljenja mladih.“⁷ Bez obzira na dobiveni odgovor, ipak ostaje nejasna potreba izuzimanja odgovornog tijela koje bi u konačnici moglo i trebalo pružiti najprecizniji uvid u proces implementacije, daljnjih planova te o značaju Bonskog procesa za mlade i lokalnu zajednicu u Hrvatskoj.

Konačni uzorak čine tri (N=3) osobe, dvije ženskog i jedna muškog roda, prosječne dobi od 35,3 godine. Prosječni radni staž svih troje ispitanika je 11,3 godine, od čega je to u većini slučajeva i ukupan radni staž u sektoru mladih.

Svih troje ispitanika_ca skoro je cijeli svojradni staž posvetilo radu s mladima, odnosno vezani su za rad s mladima kao radnici_ce s mladima, istraživači_ce, projektni voditelji ili slično. Jednako tako, svih troje ispitanika_ca usko je povezano s implementacijom Bonskog procesa u Hrvatskoj – kao istraživač, kao koordinatorica za Bonski proces u Hrvatskoj te kao stručnjakinja koja je sudjelovala na Trećoj Europskoj konvenciji o radu s mladima iz koje je proizašao i Bonski proces.

Koordinatorica je navela da iako ima ovu ulogu, da sve što se u Hrvatskoj događa oko Bonskog procesa i sve što se pokušava napraviti prolazi kroz njezine ruke. Njezin poslodavac je ovu ulogu i zaduženje nudio SDUDM-u no isti ga nije želio i prepustio ga je natrag spomenutom poslodavcu. Problem izaziva što trenutna koordinatorica i njezin poslodavac nemaju ovlastiti i mandat za donošenje odluka, zaduženja i politika/planova. Jednaka „nemoć“ vidljiva je i kod stručnjakinje koja je navela da se povukla iz radnog tijela (radne skupine) za Europsku agendu za rad s mladima jer se odgovorno resorno tijelo (SDUDM) pokazalo nezainteresiranim i rad skupine besmislenim.

Svih troje ispitanika_ca bilo je dio spomenute radne skupine (kraj 2020./početak 2021.) okupljene oko Treće Europske konvencije o radu s mladima koja je mogla biti, prema mišljenjima ispitanika_ca, *iskorištena* za planiranje i definiranje prioriteta implementacije Bonskog procesa u Hrvatskoj, no resorno tijelo je od iste odustalo. Jedna ispitanica pretpostavlja da je do toga došlo jer je SDUDM završio projekt kojim su i sastanci bili obavezni.

⁷ Službeni odgovor Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade upućen elektronskim putem 28. rujna 2022. godine Mreži mladih Hrvatske nastavno na poziv za sudjelovanje u istraživanju o implementaciji Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj upućen 16. rujna 2022. godine.

Mjerni instrument

Dubinski intervju razgovor je s jednom osobom (ispitanikom_com) koji ima svrhu istražiti uvjerenja, stavove, ponašanja, doživljavanje i motivaciju ispitanika_ca. Za razliku od ostalih tehnika kvalitativnog istraživanja, dubinski intervju koristi se kod osjetljivih i privatnih tema istraživanja koje zahtijevaju opsežnu analizu. Nerijetko je slučaj da se dubinski intervju provede na početku istraživačkog procesa, kao što je analiza implementacije Bonskog procesa u Hrvatskoj i dobivanja početnog uvida u kojoj fazi se isti nalazi, a kako bi se utvrdili temelji za daljnje prikupljanje podataka u trenutnim ili budućim analizama i istraživanjima.

Dubinski intervjuovi provedeni su u nekoliko zadanih faza koje su uključivale dobru pripremu i poznavanje teme istraživačica, pripremanje osnovnih pitanja i vođenja razgovora te provedbu analize i interpretaciju glavnih tema razgovora.

Za potrebe naše analize odlučile smo se za provedbu polustrukturiranih intervjuova kroz koje je istraživačica postavljala pitanja koja su vrednovana tijekom samog intervjuva, a redosljed pitanja i potpitanja varirao je ovisno o razgovoru s ispitanikom_com. Polustrukturirani intervju odabran je zato što pruža sistematski pristup odabranomj tematici, fleksibilan je i prilagodljiv situaciji.

Ograničenja analize

Ograničenja analize mogu se podijeliti u dva smjera. Jedan smjer odnosi se na metodološke postavke, odnosno mali uzorak te odabrani mjerni instrument. Naime, polustrukturirani intervjuovi ne dopuštaju generiranje novih tema koje unaprijed nisu predviđene osnovnim pitanjima te načini interpretiranja pitanja ili odgovora mogu dovesti do neusporedivosti rezultata. Nadalje, iz malog uzorka često se ne može puno toga novoga saznati/dobiti uvid ili se pak dobije uvid u preširok spektar različitih mišljenja, stavova i slično. Ovom problemu doskočilo se upravo odabirom polustrukturiranog intervjuva kako ne bi došlo do prevelikih razlika u temama koje bi ispitanici_ce otvarali da se u konačnici ne bi mogli usporediti odgovori. Unaprijed pripremljena osnovna pitanja bila su vodilja za provedbu intervjuva s ispitanicima_cama.

Drugi smjer ograničenja, odnosno nedostatka provedene analize leži u novitetu teme. Naime Bonski proces još uvijek je vrlo nova i nepoznata tema u okvirima zajedničke prakse u području rada s mladima tako da je to bio još jedan čimbenik zbog kojeg niti sam uzorak u analizi nije mogao biti veći. Od donošenja 3. Europske deklaracije o radu s mladima i početka provedbe Bonskog procesa prošle su nepune dvije godine. Upravo iz tog razloga i kroz prizmu shvaćanja važnosti i nužnosti korištenja vrijednog „alata“ kao što je Bonski proces, Mreža mladih Hrvatske odlučila se uključiti u proces provjere faze(a) provedbe u Hrvatskoj. Mreža, kao nacionalno vijeće mladih te članica Europskog foruma mladih treba se zalagati i zagovarati za što hitniju i što kvalitetniju promociju, provedbu i upotrebu Bonskog procesa.

Postupak

Podaci o implementaciji Bonskog procesa u Hrvatskoj prikupljeni su metodom polustrukturiranog intervjuva. Analiza je provedena krajem mjeseca rujna i početkom listopada 2022. godine. Kriterij za odabir uzorka bile su osobe koje su prepoznate kao odgovorne i upoznate s Europskom agendom za rad s mladima i Bonskim procesom. Prepoznate osobe putem e-maila pozvane su na sudjelovanje u istraživanju s objašnjenjem cilja i svrhe analize. Podaci su prikupljeni tako što je uz dopuštenje osoba proveden polustrukturirani intervju u prosječnom trajanju oko 35 minuta. Intervjuovi su provedeni kroz izravan razgovor ili online putem te su uz prethodno dopuštenje snimani. Tijekom same provedbe intervjuva, ispitanicima_cama je usmeno objašnjena tema istraživanja. Svim ispitanicima_cama je napomenuto kako je sudjelovanje u intervjuima dobrovoljno i anonimno do razine do koje odluče ispitanici_ce. Ako odluče otkriti svoj identitet, isti će se moći koristiti u daljnjoj obradi rezultata. Iako je anonimnost ispitanika_ca bila ponuđena, dvoje od troje ispitanika_ca se složilo da se podaci prikazu pod njihovim punim identitetom.

Sveukupno su provedena 3 polustrukturirana intervjuva čiji su rezultati prikazani u daljnjem tekstu.

4.2. Rezultati

Iz analize podataka kreirana su, odnosno određena četiri područja koja su se kroz intervjuje najviše spominjala i koja su zajednička kod svih ispitanika_ca. Utvrđena područja su:

- 1) Definiranje Bonskog procesa i njegove važnosti
- 2) Odgovorni dionici za implementaciju Bonskog procesa
- 3) (Ne)zadovoljstvo implementacijom Bonskog procesa
- 4) Prijedlog idealnog sustava implementacije i praćenja Bonskog procesa

4.2.1. Definiranje Bonskog procesa i njegove važnosti

Prvi zadatak svakog ispitanika_ce i uvod u razgovor bilo je definiranje Bonskog procesa kako bi se utvrdilo postoji li jednako stajalište o temi istraživanja. Tako svih troje navodi da je Bonski proces konkretizacija i operacionalizacija Europske agende za rad s mladima, odnosno policy proces. Bonski proces daje jasne smjernice, okvir i upute što nacionalne države trebaju raditi po pitanju rada s mladima. On je zapravo proces osnaživanja rada s mladima na Europskoj razini, poštujući što je navedeno u Preporukama za budućnost.

Bonski proces prvenstveno je važan za zajednicu prakse rada s mladima što ističu svih troje ispitanika. Ispitanik Marko Kovačić ističe da je Bonski proces važan za zajednicu prakse „kako bi mogao biti što kvalitetniji i kako bi ispunio svoju funkciju – s jedne strane socijalnu inkluziju mladih, a s druge pružanje kvalitetno organiziranog provođenja slobodnog vremena“.

Ispitanica Branimira Penić dodaje da je Bonski proces „indirektno je važan i za mlade. Što bolje temelje postavimo, bit će bolje za mlade.“

O indirektnosti, odnosno neizravnom utjecaju Bonskog procesa na mlade slaže se i treća ispitanica. Ona navodi da kada bismo „sustavno podupirali osobe koje rade s mladima te da organizacije koje rade s mladima budu prepoznate kao korisne i vrijedne, da youth workeri budu prepoznati kao profesija (op.a. rad s mladima), i kada rad s mladima bude ne samo odgovornost organizacija već i ostalih struktura – onda mladi imaju koristi od toga.“

Osim zajedničkog slaganja da je Bonski proces prvenstveno *policy* odluka za osnaživanje rada s mladima u konkretnom kontekstu s jasnim smjernicama koje bi sve nacionalne države trebale prihvatiti i preuzeti, svih troje zaključuju kako se on reflektira i na mlade jer rad s mladima treba biti kvalitetan, organiziran te suorganiziran u suradnji s njima.

Ispitanik Kovačić dodaje još i da Bonski proces ostavlja prostora pojedinačnim interpretacijama jer s jedne strane on može biti „sve i svašta, ovisno s čime ga feedaju nacionalne države članice“. Kovačić zaključuje da iako je teško dati jednoznačne smjernice kako raditi s mladima (i zbog otvorenog prostora različitoj interpretaciji rada s mladima), to je ipak i dobra strana Bonskog procesa jer isti daje jasne ideje i vrijednosti koje su prenesene iz Agende kroz osam područja. Zamisao je da nacionalne države principe, vrijednosti i područja pretvaraju u konkretne aktivnosti.

Interesantno je za navesti i kako dvoje ispitanika ca ističe program [Europe Goes Local](#) kao važan primjer pridonošenja Bonskom procesu te je isti viđen kao jedan od elemenata procesa, iako je započeo prije donošenja Bonskog procesa. Program *Europe Goes Local* smatran je važnim za lokalnu zajednicu jer pruža kvalitetnu strukturu, dobro složenu metodologiju te se odlično naslanja na odrednice Bonskog procesa. Kako je Bonski proces neizravno važan za mlade, tako je izravno važan za lokalnu zajednicu jer lokalna zajednica jest Bonski proces sa svojim prijedlozima, mjerama i aktivnostima vezanima uz zajednicu prakse, koju čine i sami mladi. Tako jedna ispitanica navodi da bi Bonski proces „trebao biti potvrda tome da ono što se već provodi je zapravo ispravno, i da bi se što više gradova trebalo uključiti.“

Može se zaključiti kako svih troje ispitanika ca jednako definira Bonski proces te jednako prepoznaju njegovu važnost za zajednicu prakse, mlade i lokalnu zajednicu.

4.2.2. Odgovorni dionici za implementaciju Bonskog procesa

„Uspješnost ovisi o našem SDUDM-u kao donositelju odluka da li će prihvatiti naš prijedlog i Njemačkog ministarstva i uvesti Agendu i prepoznati prioritete kao korisne i na nacionalnoj razini“. (ispitanica)

Ispitanici ce su definirali tri razine odgovornih dionika za implementaciju Bonskog procesa na razini Republike Hrvatske, odnosno trijadu koju sačinjavaju:

1. Središnji državni ured za demografiju i mlade
2. Agencija za mobilnost i programe Europske unije
3. Nacionalno vijeće mladih/krovna organizacija mladih

Svih troje ispitanika ca na prvo mjesto smještaju SDUDM kao odgovorno resorno tijelo za mlade koje sa svojom službom za međunarodnu suradnju treba i mora imati odgovornost i mandat da kao donositelji odluka implementiraju i prate Bonski proces. Agencija za mobilnost i programe Europske unije viđena je kao akter čiji je zadatak promocija, iako se svih troje slaže da je Agencija jedina koja na nacionalnoj razini uopće poduzima bilo kakve korake.

Jedino što se od završetka 3. Europske konvencije o radu s mladima (prosinac, 2020.) i donošenja Bonskog procesa u Hrvatskoj napravilo su svega dvije aktivnosti – održavanje online konferencije s ciljem predstavljanja *Putokaza za budućnost* i Bonskog procesa te prevođenje i diseminiranje prethodno navedenih dokumenata.

Nadalje, svih troje ispitanika ca ističe važnost Mreže mladih Hrvatske, prepoznatog kao nacionalnog vijeća mladih, u procesu provedbe, ali i praćenja implementacije Bonskog procesa. Jednako tako stavljaju veliku odgovornost na Mrežu koja bi po mišljenju ispitanika trebala više i jače zagovarati za Bonski proces.

Dvije ispitanice uz spomenutu trijadu dodaju da je za implementaciju zadužena i cijela zajednica prakse rada s mladima, odnosno da je on „proces cijele zajednice praktičara – to su sve organizacije za mlade, krovne organizacije kao što je Mreža, prepoznavanje rada s mladima, poboljšavanje, donošenje kriterija – sve to može biti dio BP. No organizacije ne znaju što točno trebaju raditi.“

I upravo na posljednju rečenicu oslanja se već ranije spomenuta sloboda interpretacije Bonskog procesa unutar zajednice, odnosno gledanje različitih aktivnosti i praksi kroz lupu Bonskog procesa. Natuknuto je i kako je zagovarano da pojedini prioriteti, od čega prvenstveno prepoznavanje i promicanje rada s mladima te radnika ca s mladima, budu dio dugo očekivanog Nacionalnog programa za mlade što nam tek preostaje za vidjeti. Jednako tako, Nacionalni pro-

gram za mlade neće riješiti sve nastale probleme oko ignoriranja Bonskog procesa, ali i Europske agende za rad s mladima jer osim dviju do sada provedenih aktivnosti u svrhu predstavljanja/prevođenja dokumenata, konkretnih budućih planova za dalje u Hrvatskoj nema. Problem prvenstveno leži u već spomenutom SDUDM-u za kojeg ispitanici ce ocjenjuju da previše zanemaruje, štoviše čak i ignorira važnost Bonskog procesa pod vrlo nejasnim izlikama.

„SDUDM intencionalno blokira bilo koju vrstu implementacije Bonskog procesa i kao takav, iako je zadužen za to, Republika Hrvatska spada u one države koje nisu napravile ništa.“ (Kovačić)

Kao dionike koji čine konkretne korake važne za Bonski proces, ispitanici ce navode Agenciju za mobilnost i programe Europske unije (koja je prikupila i poslala preporuke *potencijalnih preporuka* za definiranje prioriteta iz Bonskog procesa za nacionalnu razinu) te Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (nadalje: IDIZ). IDIZ se navodi kao jedini akter koji se bavi temom rada s mladima jer su: a) razvili edukacijske module za rad s mladima (kao jedne od smjernica Bonskog procesa); b) razvili standard zanimanja radnika ca s mladima koji je u postupku prihvaćanja; i c) uspostavili smjernice za provedbu istraživanja u području rada s mladima. Sva tri koraka se mogu sagledati i definirati kao dio Bonskog procesa.

Već spomenuta Mreža mladih Hrvatske kao jedno od tri važna dionika za implementaciju Bonskog procesa u Hrvatskoj je shvaćena kao takva zato što se njezina zadaća vidi u stvaranju pritiska prema resornom tijelu za što hitniju i kvalitetniju provedbu procesa, ali i onog aktera koji će promovirati Bonski proces unutar zajednice prakse (prvenstveno prema radnicima cama s mladima) te prikupljati informacije o njegovoj implementaciji. Zadaća Mreže je na inzistiranju razvoja *policy* aspekta rada s mladima, koji se trenutačno u Hrvatskoj ne događa.

Osim na razini Hrvatske, ispitanici ce su istaknuli i ključne dionike odgovorne za implementaciju Bonskog procesa na razini Europske unije. Svi su se složili da je to European Service Centar for the Bonn Process. Akter, točnije odjel djeluje u okviru Jugend für Europa, nacionalne agencije Njemačke za provedbu Erasmus+ programa i programa Europskih snaga solidarnosti. Dionik je prepoznat kao odgovoran za implementaciju jer čini mrežu partnerstva 16 nacionalnih agencija i SALTO Youth Resource Centara u strateškom partnerstvu za implementaciju Europske agende za rad s mladima. U okviru svoga rada bave se pružanjem podrške nacionalnim, regionalnim i lokalnim inicijativama i akterima za provedbu Bonskog procesa. I upravo European Service Centar svi ispitanici ce vide kao vrlo kvalitetno i angažirano tijelo koje može i Hrvatskoj pomoći, odnosno našem resornom tijelu pružiti podršku u implementaciji Bonskog procesa. Ostaje otvoreno pitanje što sprječava donositelje odluka u Hrvatskoj da samo preuzmu što su već drugi pripremili i odradili te naprave pozitivan iskorak za rad s mladima.

„Zaista im je sve servirano. Postoji program po kojem se sve radi. Postoji strateški dokument u kojem je sve lijepo navedeno i napisano. Dane su preporuke kako bi se to trebalo raditi.“ (ispitanica)

Problematičnost u preuzimanju uloge glavnog aktera za implementaciju Bonskog procesa na razini nacionalnih država, pa tako i hrvatske Agencije za mobilnost i programe Europske unije je u tome što agencije mogu biti samo koordinatori koji nemaju političke moći i utjecaja jer nisu donositelji odluka/politika/programa/akcijskih planova.

4.2.3. (Ne) zadovoljstvo implementacijom Bonskog procesa

Naši ispitanici ce navodili su primjere dobre prakse implementacije Bonskog procesa, iako se pojedini e slažu da je i dalje premalo aktivnosti. Ispitanik Kovačić tako navodi da postoje ogromne diskrepancije u pristupanju provedbe te ističe da je pitanje da li uopće pristupaju provedbi procesa. „Aktivnosti koje su se provele su legitimacija postojećih aktivnosti. Vlade tih država su ionako htjele raditi te aktivnosti pa su ih samo frejmale kao Bonski proces.“ No kao dobri primjeri navode se Estonija, koja ima dobro usmjerenje prema Bonskom procesu, Srbija, kao nečlanica Europske unije te Slovenija koja (već) ima i trogodišnji akcijski plan s definiranim aktivnostima, načinom provedbe i pokazateljima uspješnosti. I u konačnici je tu Njemačka, kao najbolji i najuspješniji primjer dobre prakse ne samo provedbe u vlastitoj državi, već i u pružanju pomoći i podrške ostalim državama članica Europske unije.

Upravo u kontekstu saznanja o navedenim primjerima dobre prakse, svih troje ispitanika ca implementaciju u Hrvatskoj ocjenjuje jako loše.

„Na razini Hrvatske bi ocijenio s 0 implementaciju. Bonski proces na razini Hrvatske ne postoji.“ (Marko Kovačić)

„Dosta loše. Jako dugo čekamo nešto što je evidentno da moramo prihvatiti, uvesti, da već postoji, da je već tu. Ne znam zašto se toliko debatiralo da li bi rad s mladima trebao biti dio naših nacionalnih politika. (...) jednostavno kao da nam nije važno.“ (treća ispitanica)

„Moja procjena za Hrvatsku je 2 – nešto malo su zainteresirani, bi - ne bi, ali nema jasne političke volje: da - sada ćemo podržati rad s mladima, i da - nećemo preko leđa mladih skupljati političke bodove.“ (Branimira Penić)

Svi ispitanici ce se slažu i zaključuju da iako i na razini Europske unije nije idealno, i dalje postoji mnogo pozitivnih praksi što i na koji način pojedine nacionalne države rade što se može vrlo jednostavno transponirati i na Hrvatsku. Posebice uzevši u obzir

da je Njemačka nacionalna agencija pokazala ogromnu razinu posvećenosti Agendi i Bonskog procesu, a i uloženi su ogromni resursi za kvalitetno širenje i pružanje pomoći i drugim zainteresiranim državama – samo je važno pokazati interes za razvoj kvalitete rada s mladima. Sve ostale upute, smjernice i okviri su već složeni i spremni za upotrebu. Misleći na SDUDM, jedna ispitanica naglašava da ih poziva na „općenitu društvenu i javnu odgovornost da se posao odradi kako treba. U redu je i da naši vladajućići odluče da im to nije prioritet! Ali kao im je (op.a. prioritet) jer stalno to govore, to se nigdje ne vidi!“

4.2.4. Prijedlog idealnog sustava implementacije & praćenja Bonskog procesa

Pruživši pregled trenutnog stanja implementacije Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj te prikupivši podatke od relevantnih stručnjaka_inja, posljednji dio strukturiranog upitnika bio je usmjeren na razgovor o prijedlozima idealnog, ali i vrlo mogućeg načina implementacije i praćenja provedbe Bonskog procesa. Analizirajući odgovore, zajednički koraci koji su predloženi su sljedeći:

1. Radna skupina za implementaciju i praćenje Bonskog procesa

Ispitanici_ce predlažu da je potrebno imenovati stručnu radnu skupinu za praćenje Bonskog procesa prema transparentnim i jasnim kriterijima. Radnu skupinu bi trebali činiti predstavnici_ce državnih tijela i uprava (posebice SDUDM, ali i Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike), članovi_ce akademske zajednice, predstavnici_ce Agencije za mobilnost i programe Europske unije te predstavnici_ce sektora mladih (posebice krovne organizacije mladih). Zadaci radne skupine bili bi određivanje broja prioriteta i smjernica te kreiranje akcijskog plana za implementaciju Bonskog procesa. Drugi zadatak radne skupine bilo bi praćenje provedbe akcijskog plana, prikupljanje informacija s nacionalne i lokalne razine te izrada godišnjih izvještaja o realizaciji koji bi obavezno morali biti javno dostupni.

2. Biti u korak s potrebama mladih i zajednice prakse (s naglaskom na radnice_ce s mladima)

Preporuka i drugi korak važan za implementaciju i praćenje usmjeren je na konstantno bivanje u kontaktu s interesima i potrebama mladih. Do ovih informacija moguće je doći i kroz već postojeća provedena istraživanja. Jednako tako potrebno je, posebice prilikom kreiranja smjernica za implementaciju Bonskog procesa u Hrvatskoj, akcijski plan kreirati prema nalazima istraživanja koja pokazuju stanje rada s mladima. Na osnovu svih trenutnih podataka koji postoje za rad s mladima na razini Hrvatske, moguće je procijeniti gdje se zajednica prakse rada s mladima nalazi i što bi se u okviru Bonskog procesa moglo napraviti da se unaprijedi rad s mladima.

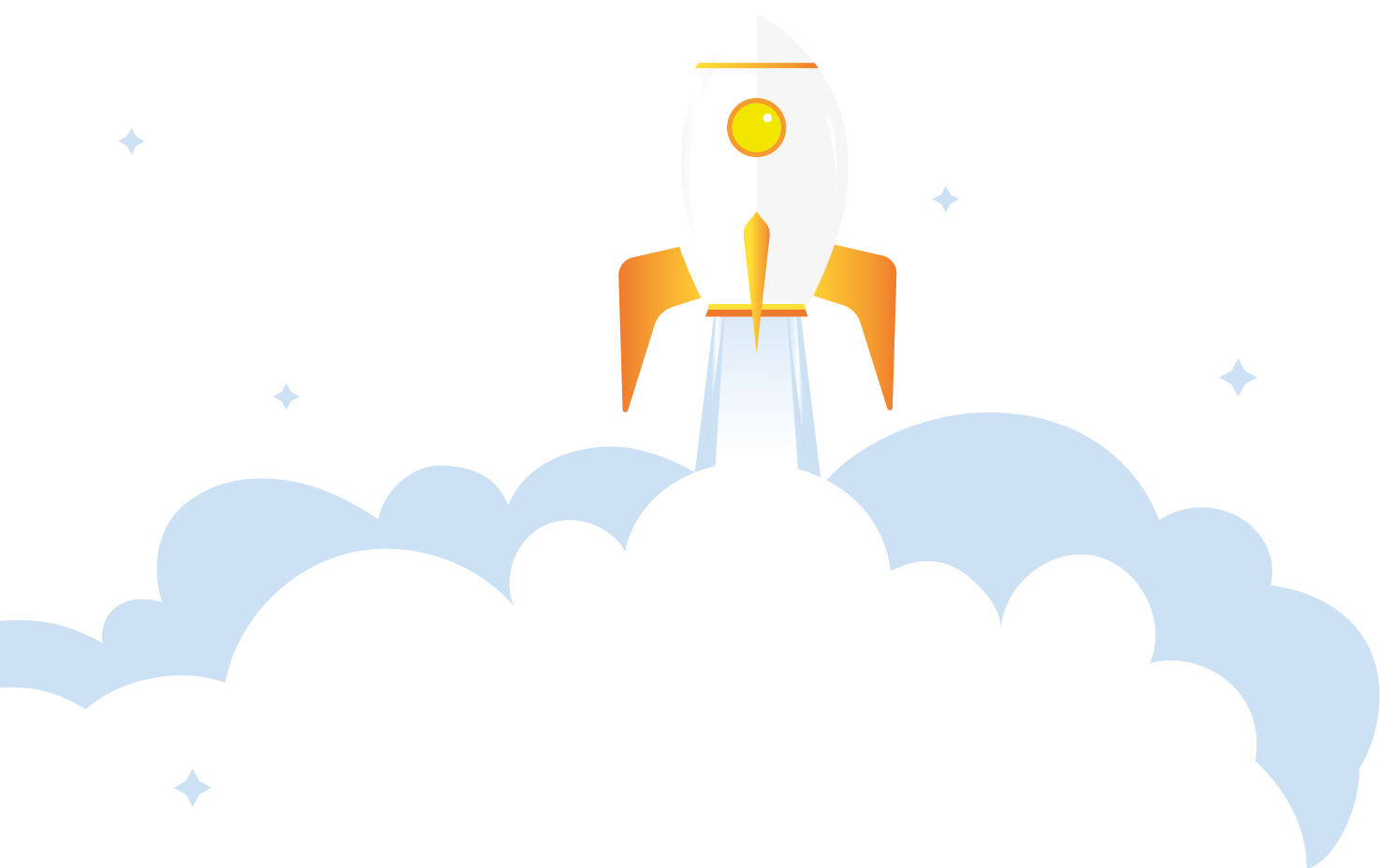
3. Promocija Bonskog procesa

S obzirom na to da je mišljenje svih ispitanika_ca da saznanje o Bonskom procesu na razini Hrvatske ima vrlo mali broj ljudi, preporuka je ulagati u promociju procesa, njegove koristi, njegove predložene mjere te važnost za prepoznavanje, priznavanje i unapređenje rada s mladima.

Dodatni koraci koje ispitanici_ce vide kao idealne u procesu implementacije i praćenja Bonskog procesa su još:

- Obavezno sudjelovanje SDUDM-a na sastancima za nacionalne kontakt točke koje organizira partnerstvo za mlade Europska unija – Vijeće Europe ili Njemačka nacionalna agencija. Sastanci mogu pružiti podršku ili riješiti problem ukoliko SDUDM ima objektivan razlog za neprovođenje Bonskog procesa
- Pokretanje platforme (i na razini Hrvatske i na razini Europske unije) koja će služiti za razmjenu informacija o aktivnostima koje se provode za mlade, ali i razmjenu znanja, primjera dobrih praksi i metoda. Problematično je primjerice za nove osobe u sektoru mladih, koje još nisu dovoljno umrežene, doći do svih potrebnih informacija, a s ciljem kvalitetne realizacije rada s mladima u vlastitoj lokalnoj zajednici.

**ZAKLJUČAK
ANALIZE
IMPLEMENTACIJE
BONSKOG
PROCESA U
REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Bonski proces nije odgovor na česte polemike oko termina rada s mladima, što on podrazumijeva i kako se provodi i/ili vrednuje, kao što ne odgovara ni na potrebu za uspostavljanjem strateškog okvira za jačanje i daljnji razvoj prakse i politika rada s mladima u Europi. *Bonski proces je alat* koji pruža konkretne smjernice i upute za sve praktičare rada s mladima i kao takav predstavlja svojevrsnu budućnost rada s mladima u Europskoj uniji. Odnosno, ovo je proces koji je rad s mladima napokon nametnuo na političku agendu na razini Europske unije i time stavio dodanu vrijednost razvoju i jačanju rada s mladima. Kao takav, Bonski proces poseban naglasak stavlja na zajednicu prakse koja može i treba preuzeti vlasništvo nad njegovom provedbom. Prepoznajući njegovu važnost, Mreža mladih Hrvatske odlučila je provesti Analizu njegove implementacije pomoću koje je utvrđeno gdje se trenutno nalazimo, koji su nam idući koraci i po potrebi, zagovarački momenti prema nadležnim tijelima odgovornim za kvalitetnu i sistematičnu implementaciju Bonskog procesa. Iz tog razloga, ova analiza predstavlja **prvi dokument** koji tematizira problematiku s kojom se Bonski proces susreće u provedbi i kao takva pruža temelje za evaluaciju provedbe Europske agende za rad s mladima na našem prostoru.

Analiza implementacije Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj ostvarila je svoja dva ključna cilja: utvrđena je razina upoznatosti relevantnih dionika s važnosti i nužnosti provedbe Bonskog procesa te su dobivena saznanja i informacije o tome u kojoj se fazi nalazi implementacija Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj. Iako je kroz analizu detektiran manji broj trenutno relevantnih aktera, svi oni su pokazali visoko razumijevanje ovoga procesa, ali i istaknuli e nezadovoljstvo njegovom dosadašnjom provedbom (odnosno izostanak iste). Zanimljivo je za istaknuti da se nadležno i odgovorno tijelo za provedbu ovoga procesa koje može pružiti najprecizniji uvid u proces implementacije, iako svjesni značaja implementacije Europske agende za rad s mladima, nije odazvalo na sudjelovanje u Analizi što pokazuje da trendovi i nužnosti u radu s mladima nisu prioritet na našem području. Nažalost, ova činjenica, ali i već ustaljena praksa Republike Hrvatske ne iznenađuje s obzirom da odgovorne institucije i donositelji odluka svjesno i kontinuirano odlučuju ne pratiti europske trendove rada s mladima. Svjesni činjenice da se Analiza posvetila procesu koji traje „tek“ dvije godine, rezultati svejedno pokazuju kako kvaliteta i prepoznavanje rada s mladima jesu jedan od prioriteta na razini Europske unije, no ne i u našem nacionalnom kontekstu.

Nadalje, Analiza implementacije Bonskog procesa u Republici Hrvatskoj značajna je iz dva razloga. **Prvo**, iako Bonski proces pruža konkretne mjere i upute za mlade, zajednicu prakse u području rada s mladima te donositelje odluka i tvorce politika, proces je u nacionalnom okviru nedovoljno vidljiv, a često i nejasan ili pak potpuno nepoznat osobama koje bi ga trebale provoditi. Zbog toga, ova je Analiza značajna jer doprinosi vidljivosti Bonskog procesa tako da strukturirano obrađuje tematiku, pruža sveopći pregled nastanka i važnosti Bonskog procesa te istovremeno pruža uvid

u trenutno stanje istoga u okvirima Republike Hrvatske. **Drugo**, pristup implementaciji Bonskog procesa na našem području nejasan je i nestrukturiran te ne postoji (nama poznat ili javno dostupan) plan provedbe koji bi nadležno tijelo slijedilo. Kako smo ranije naveli, iz tih razloga Analiza predstavlja prvi dokument koji tematizira problematiku implementacije Bonskog procesa u praksi.

Bez obzira na izazove s kojom se Bonski proces i implementacija Europske agende za rad s mladima susreću na našim prostorima, zahvaljujući ovoj Analizi stvorili smo temelje za daljnju provedbu budućih istraživanja koji će ciljano biti usmjereni na ostale dionike odgovorne za provedbu Bonskog procesa.

Kako su i sami sudionici ce Analize istaknuli, osim što je Bonski proces prvenstveno *policy* odluka za osnaživanje rada s mladima u konkretnom kontekstu s jasnim smjernicama, on se istovremeno izravno reflektira i na mlade osobe jer rad s mladima treba biti kvalitetan, smislen te suorganiziran u suradnji s njima. Svejedno, ako Bonski proces u Republici Hrvatskoj ne dobije zasluženu pozornost – na našem području ostat će upamćen kao još jedan od uzaludnih pokušaja stavljanja važnosti i vidljivosti rada s mladima na nacionalnu političku agendu. Rezultati Analize jasno pokazuju da kao zajednica prakse moramo težiti kvalitetnoj provedbi Bonskog procesa i osigurati uvjete potrebne za provedbu, ali i da jasno moramo definirati procese pristupa izvorima financiranja kako bi se stvorila sistematična i dugoročnija strategija za provedbu i praćenje ovoga procesa. Stoga želimo zaključiti da ostaje na svima nama, akterima iz zajednice prakse rada s mladima da usmjerimo svoje djelovanje na proces priznavanja, vrednovanja i implementacije Bonskog procesa i Europske agende za rad s mladima, a time posljedično i na jačanja rada s mladima u Republici Hrvatskoj.

LITERATURA

„Declaration of the 1st European Youth Work Convention“ (2010.). Ghent, Belgija. Izvor:

<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262202/Declaration/2f264232-7324-41e4-8bb6-404c75ee5b62>

Preuzeto: 08.07.2022.

„EU Youth Strategy 2010 – 2018“ (2009). Izvor:

https://europa.eu/youth/strategy/strategy-2010-2018_tr

Preuzeto: 08.07.2022.

„EU Youth Strategy 2019 – 2027“ (2018.). Izvor:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=ES)

Preuzeto: 08.07.2022.

„Europska agenda za rad s mladima“ (2020.). Brisel, Belgija. Izvor:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=HR)

Preuzeto: 08.07.2022.

„Europska povelja o radu s mladima na lokalnoj razini“. Izvor:

http://mladi-eu.hr/web/wp-content/uploads/2020/02/egl-charter_HR.pdf

Preuzeto: 08.07.2022.

Gambiroža Staković, V. (2021.) „Pozicijski dokument Mreže mladih Hrvatske o radu s mladima“. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske

https://mmh.hr/uploads/positional_document/document/12/Pozicijski_dokument_o_radu_s_mladima_Mreza_mladih_Hrvatske_2021.pdf

Glaser, B. G., Strauss, A. L. (1967). „The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research“, Aldine Publishing Company, Chicago.

„Growing Youth Work across Europe: Inspirational Paper for Making the European Youth Work Agenda Happen“, Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth, JUGEND für Europa – National Agency for Erasmus + Youth in Action and European Solidarity Corps in Germany. Izvor:

https://www.bonn-process.net/downloads/publications/19/f22401a4658a48b8ba242159e403ad73/201106_EYWC2020_Inspirational_Paper_YWA.pdf

Preuzeto: 08.07.2022.

Iiona, E., Stojanović J. i M. Kovačić (2021.). „European youth work policy goals analysed: The role of the EU-CoE youth partnership in the interplay between the European Union and the Council of Europe“. Youth Partnership. Izvor:

<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/101043895/European+youth+work+policy+goals+analysed-July2021.pdf/9db78437-5858-b35c-1523-ec41b083d837>

Preuzeto: 26.09.2022.

„The future of the Council of Europe youth policy: AGENDA 2020“ (2008.). Kijev, Ukrajina. Izvor:

<https://www.coe.int/en/web/youth/agenda-2020>

Preuzeto: 08.07.2022.

„Youth Sector Strategy 2030“ (2020.). Vijeće Europe. Izvor:

<https://rm.coe.int/background-document-youth-sector-strategy-2030-english/1680a0bb33>

Preuzeto: 04.07.2022.

„Završna deklaracija Treće Europske konvencije o radu s mladima - Putokazi za budućnost“ (2020.). Bonn, Njemačka. Izvor:

https://www.mobilnost.hr/cms_files/2021/04/1617787165_zavrsna-deklaracija-3rd-eywc-hr.pdf

Preuzeto: 08.07.2022.

Prilog 1. Informirani pristanak

UVJERENJE O INFORMIRANOM PRISTANKU „ANALIZA I PRAĆENJE IMPLEMENTACIJE BONSKOG PROCESA U REPUBLICI HRVATSKOJ“

Poštovana, poštovani,

kvalitativno istraživanje „Analiza i praćenje implementacije Borskog procesa u Republici Hrvatskoj“ provodi Mreža mladih Hrvatske s **ciljem** dobivanja uvida u postojeće stanje provedbe Borskog procesa u okviru Europske agende za rad s mladima u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.

Kvalitativno istraživanje se provodi **intervjuiranjem** osoba koje su upoznate s implementacijom Borskog procesa te su zadužene za njegovu provedbu. Sam intervju će trajati oko 60 minuta te će biti **snimljen**. Intervjui će biti preslušani te će se nakon razgovora kreirati transkripti i sažeci odgovora, a snimke će biti uništene.

Transkripti i sažeci odgovora neće biti prikazani da otkrivaju identitet intervjuirane osobe, osim ako osoba sama ne bude htjela drugačije. Osoba se može složiti da se njezini inicijali navode u citatima te ukoliko sama u svojim odgovorima navede informacije koje mogu otkriti identitet osobe ili ustanove/tijela/udruge ispred koje osoba sudjeluje u istraživanju.

Transkripti i sažeci odgovora će se koristiti u svrhu provedbe navedene analize te izrade publikacije s prikupljenim nalazima. Publikacija će biti objavljena na web stranici Mreže mladih Hrvatske. No isto tako ne isključujemo mogućnost korištenja rezultata istraživanja u eventualnim daljnjim istraživanjima.

Sudjelovanje u istraživanju je **dobrovoljno** i od njega možete odustati u bilo kojem trenutku. Isto tako, ako ne želite, niste dužni odgovoriti na sva pitanja.

Svojim potpisom se slažem sa sudjelovanjem u istraživanju i sa (obavezno zaokruži jedan odgovor):
navođenjem mog imena i prezimena u cijelosti
navođenjem SAMO mojih inicijala u sažecima odgovora i citatima
u potpunosti anonimnim sudjelovanjem (bez otkrivanja identiteta)

Potpis osobe: _____
Potpis istraživačice/istraživača: _____
U _____ (mjesto), _____ 2022. (datum)

„Analiza i praćenje implementacije Borskog procesa u Republici Hrvatskoj“ omogućena je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva kroz Razvojnu suradnju u području Centara znanja.

Prilog 2. Osnovna pitanja za provedbu polustrukturiranog intervjua

**„ANALIZA I PRAĆENJE IMPLEMENTACIJE BONSKOG PROCESA
U REPUBLICI HRVATSKOJ“**

1. Datum provedbe intervjua:	2. Trajanje intervjua (<i>unijeti minutažu</i>):
3. Dob ispitanika_ce:	4. Rod ispitanika_ce:
5. Ukupni radni staž ispitanika_ce:	

OSNOVNA PITANJA:

1. Za sam početak, možete li UKRATKO navesti čime se Vi bavite, odnosno kako je Vaš rad povezan s mladima?
2. Svrha našeg današnjeg razgovora je saznati više o Borskom procesu i njegovoj implementaciji u EU i Hrvatskoj.
3. Razmišljajući o Borskom procesu na razini EU, koji su dionici konkretno zaduženi za njegovu implementaciju?
4. Zna li za neki konkretan primjer uspješne implementacije Borskog procesa na razini EU (a da nije Hrvatska)?
5. Vratimo se natrag u Hrvatsku i implementaciju Borskog procesa kod nas. TKO je na razini Hrvatske zadužen za provedbu Borskog procesa? Koji sve dionici?
6. Prema Vašem saznanju, koji su konkretno planovi za implementaciju Borskog procesa na razini Hrvatske? Pri čemu sada ne razgovaramo o tome što već jest konkretno napravljeno!
7. A što biste rekli da je do sada napravljeno po pitanju implementacije Borskog procesa u Hrvatskoj?
8. Razgovarajući o tome kako se provodi Borski proces, možete li mi reći svoje mišljenje o tome što ovaj proces u stvarnosti znači za neku lokalnu zajednicu?
9. Reflektirajući se na implementaciju Borskog procesa, kako biste ocijenili sam način implementacije Borskog procesa? Kako na razini EU, a kako na razini Hrvatske?
10. Željela bih dalje s Vama kratko razgovarati o Vašoj ulozi u implementaciji Borskog procesa. Koja je Vaša uloga u njegovoj provedbi?
11. I za kraj, možete li pokušati malo razmisliti nakon cijelog ovog našeg razgovora i odgovoriti mi na pitanje:
„Kako bi izgledao idealan sustav praćenja implementacije Borskog procesa?“
12. Nastavno na prethodno rečeno, koje bi bile neke Vaše top 3 preporuke oko postizanja uspješne i kvalitetne implementacije Borskog procesa?
13. Želite li još nešto istaknuti za kraj?

Hvala Vam na sudjelovanju u ime Mreže mladih Hrvatske!

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

